

Varttuneet Vaeltajat saamelaisten asialla

Pekka Aikio.

Ei ole kovin tavallista että saamelaisen asemasta ja kulttuurista järjestetään teemaviikko etelässä, Suomenlahden saarella. TRL:n vanhemmat retkeilijät, "Varttuneet Vaeltajat" kokoontuivat touko-kesäkuun vaihteessa Kesäkohti Kallioniemeen, Sipoon edustalla olevaan Katrineholman saareen keskustelemaan saamelaiskulttuurin olemuksesta ja kohtalosta tunnettujen ja tunnustettujen asiantuntijoiden johdolla. Mukana olivat Suomen saamelaiskäräjien emerituspresidentti **Pekka Aikio**, tunnettu ja maailmaa kiertänyt joikutaiteilija **Niiles-Jouni** sekä kansainvälisen alkuperäiskansojen parissa työskentelevän Karhupiirin perustaja ja Lapland Initiative Bremeniä edustava, saamelaisten asiaa aktiivisesti seuraava ja ajava persoonallisuus **Nina Michael** Münchenistä.

Työvään Retkeilyliitolla on oma erityinen suhteensa pohjoiseen ja saamelaisuuteen; liitolla on useita retkeilytutkimuksia Kittilässä ja Enontekiöllä aivan Ounas-Pallas-tunturien kupeessa. Liiton ensimmäinen puheenjohtaja **Erkki Wiksten** oli aktiivinen lapinkävijä ja armoitettu eräretkeilijä. Hän piti yhteyttä myös saamelaisiin ja osasi itsekin koko joukon saamenkielisiä ilmaisuja. Vuosina 1997-1999 TRL toteutti yhdessä kansainvälisen keskusjärjestönsä NFI:n (Naturfreunde Internationale) kanssa humanitäärisen avustusprojektin, jonka kohteena olivat neuvostojärjestelmän romahtamisen yhteydessä pulaan joutuneet Kuolan saamelaiset. Heille toimitettiin Raja-Joosepin kautta kaksi kuorma-autollista elintarvikkeita samaan aikaan kun humanitääriset kuljetukset seisivat keskisen Euroopan Venäjänvastaisilla rajoilla viikkokausia jumissa ja jopa pääsemättä ollenkaan perille.

Saamelaiset ovat Euroopan mantereella EU-alueen ainoa alkuperäiskansa. Niin kuin useimmat alkuperäiskansat heidänkin kulttuurinen identiteettinsä on vaarassa hävitä. Siksi toiminta saamelaisen kulttuurin säilyttämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi on koettu tärkeäksi muuallakin Euroopassa ja varsinkin Saksassa. Kallioniemen saamelaisviikolla pidettiin tärkeänä kohdistaa julkisuuden huomio saamelaisiin ja heidän elinympäristöönsä.

Seminaarin ohjelmaan kuului perusteellinen paneutuminen saamelaiseen kulttuuriin, sen reunaehtoihin ja siihen liittyvään "samanismiin" sekä kulttuurien väliseen kommunikaatioon, joka helpottaa ymmärtämään konflikteja. Aamupäivisin tehtiin retkiä (mm. Helsinkiin ja Porvooseen) ja vaelluksia sekä iltapäivisin päivällisen ja iltapalan välisenä aikana kuunneltiin luentoja ja keskusteltiin. Luennoitsijoina toimivat FT h.c. Pekka Aikio, Nina Michael ja taiteilija Niiles-Jouni Aikio, joka myöskin joikasi. Mukana poliittisessa palaverissa oli myös kansanedustaja **Pirkko Mattila**, joka lupasi paneutua ILO-konvention 169 ratifioimiseksi. Tämä olisi ratkaisevan tärkeää jotta saamelaisten oikeudet toteutettaisiin nykyistä paremmin. Lupaus konvention ratifioimisesta on mukana nykyisen hallituksemme ohjelmassa. Olisi suurenmoista saamelaisen kulttuurin kannalta, jos itsehallinnollista päätösvaltaa saamelaisalueella annettaisiin myös saamelaisille itselleen esimerkiksi yhteishallinnon muodossa.

Poro on arktinen märehitijä, jonka ruoansulatus on sopeutunut kesä-

seen soilla ja metsissä tapahtuvaan monipuoliseen kasvisravintoon muuttuakseen talvella yksinkertaisempaan jäkälöiden kaivelemiseen ja lumesta saatavan vähäiseen veteen. Vaeltaminen kahden erilaisen ruokatalouden välillä – siis talvisin tunturissa ja jäkäläkankailla, kesäisin metsissä ja soilla on poron ja poroa hoitavan nomadisen elämäntavan perustana. Norjassa ja Ruotsissa tämä vaellusmahdollisuus on otettu huomioon poronhoitoalueella niin että liikkuminen kesän ja talven ruokinta-alueilla mahdollistuu. Suomen paliskuntakäytäntö näyttäisi sallivan tämän mahdollisuuden vain varsin rajoitetussa määrin.

Saamelaisen kulttuurin ilmeneminen värikkäänä pukeutumisena, helmikoristeina, omana musiikkiperinteenä joikhun muodossa, seitojen palvontana ja yhteyden hakemisena shamanistisen transsin kautta on syvällä mukana saamelaisessa kulttuurissa. Suhde maan omistamiseen on perustunut ikimuistoisiin nomadisiin perinteisiin ja siksi juuri valtakulttuurin käytännöt ovat rajoituneet, aitoineen, metsähakkuineen, kaivannaisteollisuuksineen ja omistuksen tunkeutumisena poron vaellusreiteille vaikeuttaneet yhä lisääntyvässä määrin saamelaista elämäntapaa ja kulttuuria. Toisaalta saamelaiset ovat itsekin sopeutuneet esittelemään elämänmuotoaan turistikeskuisissa; saamelaisen kulttuurin eksotiikka on muodostunut yhä laajemmin käytetyksi kaupalliseksi tuotteeksi. Kuvaavaa tälle kaupallisuudelle on sekin, että saamelainen "lapin ukko" näyttäytyy nokisena ja hullunkurisena alkuihmisenä, mikä suuresti loukkaa alkuperäiskansan itsetuntoa ja alentaa saamelaisen kulttuurin alkeelliseksi höperöitymiseksi – ja muodostaa tavallaan uuden esteen tuon kulttuurin muiden tasojen esiin nostamiselle ja elävöittämiselle.

Saamelaisuus on antanut merkittävän panoksen myös valtakulttuurille.

Erilaisten ulottuvuuksien kokeminen ja eläminen kuuluu tärkeänä osana ihmisen kulttuurikehitykseen: hindulaisen vedantakulttuurin Shiva-kuningattarella on yksitoista käsiparia ja päätä kuvaamassa ihmisenä olemisen moninaisuutta. Miksi emme siis sallisi saamelaisen shamanismin elämää ylläpitävänä voimana kehittyä koko siihen voimaan ja kukoistukseen, jota tuo kulttuuri itse joikhujen, seitojen, pyhien paikkojen ja tarinoiden muodossa edelleenkin – unohtuksen rajamailla – kantaa mukanaan?

Ilpo Rossi

Niiles-Jouni, maailmaa kiertänyt joikutaiteilija.

Kuopion Retkeilijät täytti 35 vuotta 8.5.2012

Syntymäpäivää juhlistettiin 6.5. Puijopatikalla. Käveltiin mäki päästä päähän, Puijonsarven nennään, Jalkasen patsaalle. Siellä kajautettiin komeasti Kallavesj-laulu. Koivulaan, yhteisen ruokapöydän ääreen kokoonnuttiiin muistelemaan menneitä.

Retki Itämeren muinaisille rannoille 25.5.

Maapallo muuttuu koko ajan, sen mekin saimme kokea, kun lähdimme täältä muinaisen Yoldianmeren rannalta, Puijon juurelta kohti Kainuuta. Rokuan kansallispuiston tietämillä ovat joskus Itämeren aallot loiskuneet. Nyt siellä on mahtavat jäkälän peittämät hiekkaharjut. Keväällä siellä on helppo kulkea, kuunnella käen kukuntaa ja seurata kuikkaparia kirkasvetisellä lammella. Rokua on yksi hienoimmista kohteista, joihin Kuopion Retkeilijät jokakevään kansallispuistoretkenä on suunnannut.

Teksti ja kuvat: Liisa Niskanen

Puijosta keskustellaan kiivaasti Kuopiossa. Kuvassa Konttilan torpan isäntä Keijo Heikkinen esittelemässä kaupungin golfkenttä-suunnitelmia retkeilijöille.

Kuljimme kohti palovartijan majaa luonnon-tilaisessa männikössä. (Rokuan kans.puisto)

Savonlinnan Työvään Retkeilijät ry
Wartti Wuosisata Wiikonvaihd
Putretissa 28.-30. 9. 2012
25-vuotisjuhla 29. 9. klo 13

Wiikonvaihteessa lisäksi:
Mustan Torvisien Metsästys.
Kulttuurikävelyä Putkinotkon ja
Rauhanlinnan maastoissa.
Retkiruokaa ja nokipannukahvia.
Majoitus Putretissa ja Lehtiniemessä.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset:
Kimmo Käärmelahti, puhelin 0400-801838
Lahjojen ja kukkien sijaan toivomme
meitä muistettavan Putretin ylläpitotilin
(Suur-Savon Osuuspankki, 565083-415275) välityksellä.

HUOM. Juhlisiin voi saapua valmistautumaan jo pe 28.9. ja viipyä sunnuntaihin saakka. Majoitusta tarjolla Putretissa ja edullisesti lähellä Lehtiniemen kartanossa.

Täysihoitopaketti Putretissa (majoitus, ruoka, sauna, oheisohjelmat ja juhla) maksaa 75 e/henki. Pelkästä juhlaierailusta la 29.9. emme toki peri maksua. Toivomme kaikkien vieraaksemme saapuvien ilmoittautuvan 20.9.2012 mennessä joko sähköpostilla osoitteeseen retkeily@meininki.net tai tekstiviestillä numeroon 0400 801838. /Kimmo Käärmelahti, puheenjohtaja. Tervetuloa läheltä ja kaukaa.

Maija Koponen

täytti 60 v heinäkuussa ja kiittää sekä onnittelutervehdyksistä KSR:n E.Wikstenin rahastoon että muuten muistaneita.

HTR
45 vuotta

45-vuotisvuosisjuhla ja pikkujoulu pe 30.11. Työväänliikkeen kirjastossa, Sörnäisten rantatie 25 A 1, klo 17.30. Tilaisuus on avoin kaikille, tervetuloa! Pyydetään ilmoittautumista 26.11. mennessä: E. Oranen, puh. 040 734 4913, s-posti oranen.eila@gmail.com